

Bruxelles, 30.9.2020.
SWD(2020) 305 final

RADNI DOKUMENT SLUŽBI KOMISIJE

**Izvješće o vladavini prava za 2020.
Poglavlje za Estoniju**

priložen dokumentu

**KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU,
EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA**

**Izvješće o vladavini prava za 2020.
Stanje vladavine prava u Europskoj uniji**

{COM(2020) 580 final} - {SWD(2020) 300 final} - {SWD(2020) 301 final} -
{SWD(2020) 302 final} - {SWD(2020) 303 final} - {SWD(2020) 304 final} -
{SWD(2020) 306 final} - {SWD(2020) 307 final} - {SWD(2020) 308 final} -
{SWD(2020) 309 final} - {SWD(2020) 310 final} - {SWD(2020) 311 final} -
{SWD(2020) 312 final} - {SWD(2020) 313 final} - {SWD(2020) 314 final} -
{SWD(2020) 315 final} - {SWD(2020) 316 final} - {SWD(2020) 317 final} -
{SWD(2020) 318 final} - {SWD(2020) 319 final} - {SWD(2020) 320 final} -
{SWD(2020) 321 final} - {SWD(2020) 322 final} - {SWD(2020) 323 final} -
{SWD(2020) 324 final} - {SWD(2020) 325 final} - {SWD(2020) 326 final}

SAŽETAK

Estonski pravosudni sustav karakteriziraju neke od najnaprednijih informacijskih i komunikacijskih tehnologija koje se upotrebljavaju na sudovima. One pružaju visok stupanj pristupačnosti i fleksibilnosti za sudsku uporabu, a uvelike pridonose i nesmetanom funkcioniranju sudova s relativno malim prekidima tijekom pandemije bolesti COVID-19. Vrhovni sud i sudska samoupravna tijela uvelike su uključeni u glavne aspekte upravljanja pravosudnim sustavom, posebno u raspodjelu ljudskih i financijskih resursa te u imenovanje i ostale aspekte karijere sudaca.

Estonija je općenito uspostavila pravni i institucionalni okvir za borbu protiv korupcije. Uspostavila je djelotvornu mrežu za upravljanje provedbom politike za borbu protiv korupcije. U pripremi je nova nacionalna strategija za borbu protiv korupcije. Sva su ministarstva spremna za koordinaciju sprečavanja korupcije i osiguravanje provedbe aktivnosti nacionalne strategije za borbu protiv korupcije u relevantnom sektoru. Kapaciteti za istrage i progon kaznenih djela korupcije djelotvorni su a, prema navodima Ureda državnog odvjetnika, proračunski resursi zadovoljavajući. Uvedene su odredbe kojima se uređuju „rotirajuća vrata”. Lobiranje nije uređeno zakonom, ali je u pripremi nacrt propisa, a sveobuhvatan okvir zaštite zviždača još uvijek nije uveden. Estonija znatno ulaže u e-učenje kao potporu sprečavanju sukoba interesa za sve zaposlenike u javnom sektoru.

Estonski pravni okvir koji se odnosi na medijski pluralizam temelji se i na ustavnim zaštitnim mjerama i na sektorskom zakonodavstvu. Medijski regulator – Tijelo za zaštitu potrošača i tehničko regulatorno tijelo (ECPTRA) – djeluje kao administrativni dio Ministarstva gospodarskih poslova. Zakon kojim se prenosi revidirana Direktiva o audiovizualnim medijskim uslugama (AVMSD) ojačat će njegovu neovisnost. Transparentnost vlasništva nad medijima nije u potpunosti osigurana i čeka se donošenje novih posebnih zakonskih odredbi. Ipak, općenite informacije povezane s poduzetništvom dostupne su elektroničkim putem, a pristup podacima u Poslovnom registru besplatan je. Okvir za zaštitu novinara sveobuhvatan je, a zaštitne mjere za zaštitu novinara uključene su u nekoliko zakona.

Sustav provjere i ravnoteže u Estoniji dobro je razvijen i uključuje postupak za donošenje zakona, koji se dalje razvija. Vijeće za ocjenu ustavnosti Vrhovnog suda vrši i *ex-ante* i *ex-post* kontrolu ustavnosti, uključujući putem izravne ustavne tužbe. Državni odvjetnik ima snažnu ulogu u sustavu provjera i ravnoteže, a njegova je akreditacija statusom razine A prema UN-ovim načelima u tijeku (kasni zbog pandemije bolesti COVID-19).

I. PRAVOSUDNI SUSTAV

Estonski sudski sustav sastoji se od triju razina: četiri provincijska suda (koji saslušavaju sva građanska, kaznena i prekršajna pitanja) i dva prvostupanjska upravna suda, dva drugostupanjska okružna suda (koja preispituju odluke županijskih i upravnih sudova) i Vrhovni sud na najvišoj instanci, koji preispituje sudske presude putem kasacijskog postupka, a ujedno je i sud za ocjenu ustavnosti. Vrhovni sud upravlja vlastitim proračunom i radom, dok se prvostupanjskim i drugostupanjskim sudovima upravlja u suradnji između Vijeća za upravljanje sudovima i Ministarstva pravosuđa. Vijeće za upravljanje sudovima nestalno je tijelo koje, među ostalim, ima ovlasti povezane s pravosudnom mrežom, resursima sudstva i sudjeluje u raspravi o upravljanju sudovima.¹ Suce prvostupanjskog i drugostupanjskog suda imenuje predsjednik Republike na prijedlog Vrhovnog suda u punom sastavu (*en banc*). Ured državnog odvjetništva državna je agencija pri Ministarstvu pravosuđa, koja je neovisna u obavljanju svojih dužnosti. Njome upravlja glavni državni odvjetnik, posebno u pogledu imenovanja i karijere državnih odvjetnika.² Odvjetnici (pravni zastupnici) u estonskom pravosudnom sustavu članovi su Estonske odvjetničke komore, koja je neovisno, samoupravno profesionalno udruženje.

Neovisnost

Vrhovni sud i druga sudska samoupravna tijela važni su za imenovanje sudaca i druge odluke o pravosudnom sustavu. Vrhovni sud organizira tržišno natjecanje i, na plenarnoj sjednici, odabire suce kandidate za prvostupanjske i drugostupanjske sudove, predlažući ih za imenovanje predsjedniku Republike.³ Suce Vrhovnog suda imenuje Parlament (*Riigikogu*) na prijedlog predsjednika Vrhovnog suda, koji najprije razmatra mišljenja Vrhovnog suda u punom sastavu (*en banc*) i Vijeća za upravljanje sudovima. Vrhovni sud pomaže u organiziranju rada pet sudačkih samoupravnih tijela (Sud koji čine svi suci (Vrhovni sud *en banc*)), Vijeće za upravljanje sudovima, Vijeće za pravosudnu izobrazbu, Ispitni odbor sudaca⁴, Disciplinsko vijeće⁵ i Sudsko etičko vijeće). Štoviše, njegovo Vijeće za ocjenu ustavnosti razriješilo bi moguće zahtjeve za sudske preispitivanje podnesene protiv odluke predsjednika Republike da ne imenuje kandidata za suca.⁶ Treba napomenuti da predsjednik

¹ Vijeće za pravosudno upravljanje sastoji se od glavnog suca Vrhovnog suda, pet sudaca koje puni sastav Vrhovnog suda (*en banc*) bira na tri godine, dva člana Parlamenta (*ex officio* predsjedatelji Pravnog odbora i Ustavnog odbora), zaprisegnuti odvjetnik kojeg imenuje Odbor odvjetničke komore, najviši državni odvjetnik ili državni odvjetnik kojeg on ili ona imenuje, državni odvjetnik (pučki pravobranitelj) ili predstavnik kojeg on ili ona imenuje. Osim toga, ministar pravosuđa ili predstavnik kojeg on ili ona imenuju sudjeluju u Vijeću s pravom govora, ali bez prava glasovanja. Vijeće nije stalno operativno tijelo, nego vijeće koje ima redovite sjednice četiri puta godišnje i izvanredne sjednice kad god se ukaže potreba.

² Slike 55.–57., Pregled stanja u području pravosuđa u EU-u za 2019. Ministarstvo pravosuđa vrši nadzornu kontrolu nad državnim odvjetništvom, međutim, to se ne odnosi na aktivnosti Ureda državnog odvjetništva u planiranju nadzora, istražnom postupku i predstavljanju državnog odvjetništva na sudu. Vidjeti članak 9. Zakona o Uredu državnog odvjetništva. Glavnog tužitelja imenuje Vlada na prijedlog ministra pravosuđa nakon razmatranja mišljenja Odbora za pravne poslove Parlamenta.

³ Čl. 30. Zakona o sudovima.

⁴ Ispitni odbor sudaca sastoji se od deset članova i formira se na pet godina. Šestero su suci sa sve tri razine, jedan pravnik kojeg je odabrao Pravni fakultet u Tartuu, jedna osoba koju je odabrao ministar pravosuđa, odvjetnik kojeg je imenovala Odvjetnička komora i državni odvjetnik kojeg je odabrao glavni državni odvjetnik. Vidjeti članak 69. Zakona o sudovima.

⁵ Za sastav vijeća vidjeti članak 93. stavak 1. - pet sudaca Vrhovnog suda, pet sudaca okružnog suda i pet sudaca prvostupanjskih sudova.

⁶ GRECO je primijetio da Vrhovni sud donosi odluke na plenarnoj sjednici (19 sudaca) kada daje prijedloge za imenovanje sudaca prvostupanjskog i drugostupanjskog suda, dok Vijeće za ocjenu ustavnosti Vrhovnog suda, sastavljeno od devet sudaca, služi kao stupanj za žalbe. Prema mišljenju GRECO-a, to stvara problem

do sada nikada nije odbio imenovati suca kandidata. Stoga nikada nije bilo slučajeva sudskog preispitivanja pred Vijećem za ocjenu ustavnosti u vezi s neimenovanjem kandidata za suca.

Razina percepcije neovisnosti pravosuđa prosječna je među širom javnošću, a niska među poduzećima. Među širom javnošću, 57 % građana smatra neovisnost pravosuđa dobrom i vrlo dobrom, što je porast u odnosu na 2019., nakon prethodnog padajućeg trenda. Među poduzećima je percepcija neovisnosti niska (samo 39 % njih smatra da je dobra i vrlo dobra) i ostaje stabilna, nakon prethodnog padajućeg trenda.⁷ Drugo istraživanje među poduzećima (Svjetski gospodarski forum) u kojem je razina percepcije neovisnosti iznad prosjeka među državama članicama posljednjih godina pokazuje pad percepcije.⁸

Vijeće za upravljanje sudovima ima važnu ulogu u određivanju resursa za pravosuđe i pridonijelo je odgovoru na pandemiju bolesti COVID-19. Vijeće za upravljanje sudovima, nestalno tijelo koje se sastoji od većine sudaca, važno je za upravljanje pravosudnim sustavom. Među ostalim, odobrava pravosudnu mrežu, broj sudaca za svaki sud te imenovanje i razrješenje predsjednika suda. Osim toga, daje mišljenja o sudskim proračunima i kandidatima za suce Vrhovnog suda. Vijeće ne djeluje stalno i ima četiri redovita zasjedanja, kao i izvanredna zasjedanja kad god je to potrebno. Na primjer, Vijeće je raspravljalo o odgovoru pravosudnog sustava na pandemiju bolesti COVID-19, uključujući daljnji razvoj elektroničke komunikacije na sudovima kako bi sudovi mogli nesmetano raditi.⁹ Organizacijsku potporu Vijeću pruža Ministarstvo pravosuđa, koje ne može intervenirati u rad i odlučivanje Vijeća. Vijeće mora odobriti većinu važnih odluka koje donosi Ministarstvo pravosuđa u vezi sa sudovima.¹⁰ Ujedno daje mišljenje o financijskim, proračunskim i određenim pitanjima o ljudskim resursima.¹¹ Konkretno, uključeno je u određivanje raspodjele resursa sudovima jer daje mišljenje o prijedlogu koji je izradilo Ministarstvo pravosuđa u dogovoru s predsjednicima sudova. U postupku iznošenja mišljenja Vijeća o proračunu formira se kompromisni prijedlog koji u potpunosti uključuje sudstvo.

Kvaliteta

Informacijske i komunikacijske tehnologije na sudovima napredne su i dodatno se razvijaju kako bi sudovi nesmetano funkcionirali unatoč izazovima povezanima s pandemijom bolesti COVID-19. Estonija je među državama članicama koje imaju najbolje rezultate kada je riječ o uporabi informacijske i komunikacijske tehnologije (IKT) za

---

„strukturne nepristranosti”, koji je razmotren u nekoliko odluka Europskog suda za ljudska prava. Vidjeti Četvrti evaluacijski krug GRECO-a – Evaluacijsko izvješće, toč. 99. Vidjeti i Četvrti evaluacijski krug GRECO-a – Drugo izvješće o sukladnosti, točke 39.–44.

⁷ Slike 44. i 46., Pregled stanja u području pravosuđa u EU-u za 2020.

⁸ Slika 48., Pregled stanja u području pravosuđa u EU-u za 2020. Razina percepcije neovisnosti sudstva kategorizirana je kako slijedi: vrlo niska (manje od 30 % ispitanika vidi neovisnost sudstva kao dobru i vrlo dobru); niska (između 30 i 39 %), prosječna (između 40 i 59 %), visoka (između 60 i 75 %), vrlo visoka (iznad 75 %).

⁹ Preporuke Vijeća za upravljanje sudovima za organiziranje pravosuđa u kriznim situacijama.

¹⁰ Vidjeti članke 39. i 41. Zakona o sudovima: određivanje teritorijalne nadležnosti sudova, ustroja sudova, lokacije sudova i sudnica; određivanje broja sudaca na sudovima i u sudnicama; imenovanje u ured i prijevremeno otpuštanje predsjednika sudova; odluka o dopuštanju sucu da nastavi služiti nakon dostizanja dobi za umirovljenje; određivanje broja sudaca porotnika; određivanje postupka za sastavljanje i dostavu podataka iz informacijskog sustava sudskog registra.

¹¹ Vidjeti članke 39. i 41. Zakona o sudovima: načela formiranja godišnjih proračuna sudova; usklađenost sredstava dodijeljenih sudovima u proračunu Ministarstva pravosuđa s načelima formiranja godišnjih proračuna sudova; kandidati za slobodno radno mjesto u pravosuđu Vrhovnog suda; razrješenje suca od dužnosti zbog izvanrednih razloga.

poboljšanje pristupačnosti i ukupne kvalitete njihova pravosudnog sustava.¹² Rad sudova olakšan je uporabom četiriju alata IKT-a: informacijski sustav sudova (CIS), javni e-spis, e-spis i nedavno pokrenut sustav digitalnih sudskih spisa. CIS je interni informacijski sustav suda koji upotrebljavaju svi suci i sudski službenici, a sadržava sve dokumente predane sudu ili koje je sastavio sud. Služi i kao okruženje za izradu sudskih dokumenata s prilagodljivim predlošcima, pretraživanje drugih baza podataka i slanje sudskih podataka u druge informacijske sustave putem e-spisa. CIS se upotrebljava i za automatsku raspodjelu predmeta među sucima.¹³ Javni e-spis vanjski je informacijski sustav koji stranama i njihovim predstavnicima omogućuje elektroničko sudjelovanje u postupcima.¹⁴ Javni e-spis omogućava građanima pokretanje građanskih i upravnih postupaka te nadgledanje tih postupaka te prekršajnih postupaka, kao i podnošenje dokumenata na obradu. Temelji se na sustavu e-spisa koji kombinira informacijske sustave policije, državnog odvjetništva, sudova i drugih tijela koja vode postupke, osiguravajući središnju razmjenu informacija o postupcima između stranaka te razmjenu podataka koja je brza i za koju nije potrebna papirologija. Svrha je javnog sustava e-spisa pružanje informacija sadržanih u sustavu e-spisa postupovnim stranama putem interneta.¹⁵ E-spis je interni središnji informacijski sustav koji pruža detaljan pregled različitih faza postupka. Omogućuje istodobnu razmjenu informacija između različitih strana u postupku.¹⁶ Korisnici sustava klijenata mogu vidjeti samo podatke koji se odnose na njihove profesionalne dužnosti.¹⁷ Sustav digitalnih sudskih spisa upotrebljava se za bolji i funkcionalniji pregled i dostupnost sudskih spisa za suce, njihove pomoćnike¹⁸ i stranke u sudskim postupcima.¹⁹ Taj alat IKT-a korisnicima nudi nekoliko mogućnosti za bolju organizaciju i optimizaciju postupovnih koraka i procesa na sudovima.²⁰ Kao odgovor na pandemiju bolesti COVID-19, nastavljeni su daljnji razvoj i primjena sustava digitalnih sudskih spisa, što je sudovima i državnom odvjetništvu omogućilo da nastave raditi bez većih smetnji.

Učinkovitost

Estonski pravosudni sustav djeluje učinkovito. Građanski su se predmeti 2019. rješavali na provincijskim sudovima u prosjeku u roku od 95 dana, kazneni su se predmeti rješavali u prosjeku u roku od 226 dana u općem kaznenom postupku, 28 dana u pojednostavljenom

¹² Slike 27.–29., Pregled stanja u području pravosuđa u EU-u za 2020.

¹³ Informacije koje je dostavila Estonija za Izvješće o vladavini prava za 2020.

¹⁴ Javni e-spis omogućuje pristup građanskim, upravnim, kaznenim i prekršajnim predmetima. Ima približno 5 000 korisnika koji se prijavljuju u sustav najmanje jednom tjedno i 50 000 zahtjeva iz sustava klijenata dnevno.

¹⁵ Za više informacija vidjeti <https://www.rik.ee/en/international/public-e-file>.

¹⁶ Za više informacija vidjeti <https://www.rik.ee/en/international/e-file>.

¹⁷ Na primjer, zatvorski službenici ne mogu pristupiti informacijama u vezi sa sudskim postupcima.

¹⁸ Putem CIS-a.

¹⁹ Putem javnog e-spisa.

²⁰ Valja napomenuti da, na zahtjev države članice, Komisija putem Programa potpore strukturnim reformama može pružiti prilagođenu tehničku pomoć za osmišljavanje i provedbu reformi za poticanje rasta. Takva se podrška pruža Estoniji za reforme pravosudnog sustava od 2018. Budući da je Estonija jedna od najdigitaliziranijih zemalja na svijetu, i na razini e-usluga javnog sektora, u usporedbi s manje digitaliziranim zemljama, kiberkriminalitet time može imati velik utjecaj na stabilnost, gospodarstvo i rast Estonije. Cilj je potporama razviti djelotvorne nacionalne jedinice za kiberkriminalitet u policiji, Upravi za graničnu stražu, državnom odvjetništvu i sudovima kako bi se suprotstavile, istražile i procesuirale kibernetičke prijetnje.

postupku i 46 dana u prekršajnim predmetima. Na prvostupanjskim sudovima upravni su se predmeti rješavali u prosjeku 123 dana.²¹ Prosječno vrijeme obrade žalbi bilo je 162 dana u građanskim predmetima, 44 dana u kaznenim i 197 dana u upravnim predmetima. Duljina sudskih postupaka u građanskim, trgovačkim i upravnim predmetima kraća je od prosječne razine (izmjereno vremenom potrebnim za donošenje odluke), a predmeti u postupku često su među najnižima u EU-u.²² U tim je vrstama predmeta stopa rješavanja predmeta veća od 100 %, što znači da se sudovi mogu nositi s pristiglim predmetima.

II. OKVIR ZA BORBU PROTIV KORUPCIJE

Ministarstvo pravosuđa zaduženo je za pripremu nacionalne strategije za borbu protiv korupcije te nadgleda i koordinira izvješćivanje o Akcijskom planu strategija za borbu protiv korupcije. Uži odbor za borbu protiv korupcije provodi parlamentarni nadzor nad provedbom mjera za borbu protiv korupcije, a Nadzorni odbor za financiranje političkih stranaka nadzire financiranje političkih stranaka. Ured za korupciju Nacionalne kriminalističke policije specijalizirana je jedinica za provođenje istraga u predmetima korupcije, a Služba unutarnje sigurnosti odgovorna je za istraživanje kaznenih djela korupcije koja su počinili viši državni službenici i viši dužnosnici lokalne vlade u šest većih općina. Ured državnog odvjetnika nadzire i usmjerava postupak prije suđenja zbog kaznenih djela korupcije i predstavlja državno odvjetništvo na sudovima.

Estonija je postigla 74 od 100 bodova u Indeksu percepcije korupcije, koji je objavio Transparency International, te je na 8. mjestu u Europskoj uniji i na 18. mjestu u svijetu.²³ U Posebnoj anketi Eurobarometra o korupciji 2020., 60 % ispitanika smatra da je korupcija raširena (prosjeak u EU-u: 71 %) ²⁴, ali samo 14 % smatra da korupcija utječe na njih osobno u svakodnevnom životu (prosjeak u EU-u: 26 %). Kada je riječ o poduzećima, njih 44 % korupciju smatra raširenom (prosjeak u EU-u: 63 %), dok 9 % poduzeća smatra kako korupcija predstavlja problem za poslovanje (prosjeak u EU-u: 37 %). Isto tako, 37 % ispitanika smatra da postoji dovoljno uspješnih slučajeva kaznenog progona da bi se ljude odvratilo od korupcije (prosjeak u EU-u: 36 %), a 46 % poduzeća smatra da su osobe i poduzeća uhvaćeni zbog podmićivanja višeg dužnosnika primjereno kažnjeni (prosjeak u EU-u: 31 %).²⁵

U pripremi je nova nacionalna strategija za borbu protiv korupcije. Ministarstvo pravosuđa (Odjel za kaznenu politiku) odgovorno je za koordinaciju aktivnosti borbe protiv korupcije.²⁶ Ministarstvo pravosuđa nadgleda i koordinira izvješćivanje o Akcijskom planu strategije za borbu protiv korupcije.²⁷ Sadašnja se Strategija bliži kraju jer obuhvaća razdoblje od 2013. do 2020.²⁸ U pripremi je nova strategija. Popis sektora visokog rizika pretočen je u prioritete u okviru Strategije za borbu protiv korupcije 2013.–2020., a

²¹ Informacije koje je dostavila Estonija za Izvješće o vladavini prava za 2020.

²² Slike 4.–15., Pregled stanja u području pravosuđa u EU-u za 2020.

²³ Indeks organizacije Transparency International za 2020.

²⁴ Posebna anketa Eurobarometra br. 502 (2020.).

²⁵ Flash Eurobarometer br. 482.

²⁶ Svako drugo ministarstvo ima koordinatora za sprečavanje korupcije koji je imenovan za upravljanje provedbom politike za borbu protiv korupcije u svojem području nadležnosti. Mreža se sastaje oko četiri do pet puta godišnje, a uključuje i predstavnike policije, civilnog društva, Parlamenta, državnog ureda za reviziju i drugih dionika. Proračun koordinacije za borbu protiv korupcije iznosi 7 000–15 000 EUR za projekte za borbu protiv korupcije, pored tekućih troškova osoblja.

²⁷ Strategija estonske Vlade za borbu protiv korupcije iz 2013.

²⁸ "Korruptsioonivastase strateegia aastateks 2013-2020" rakendusplaan aastateks 2017-2020.

trenutačno uključuje zdravstvo i obrazovanje. Javna se nabava u različitim sektorima smatra horizontalnim područjem sklonim korupciji.

Nadležnost za sprečavanje i borbu protiv korupcije podijeljena je između različitih institucija. Ured državnog odvjetnika nadzire i usmjerava postupak prije suđenja zbog kaznenih djela korupcije i predstavlja državno odvjetništvo na sudovima.²⁹ Broj registriranih kaznenih djela korupcije smanjio se u 2019. za 81 % u odnosu na 2018.³⁰ Otprilike 40 % predmeta zbog korupcije pojavljuje se na lokalnoj razini.³¹ Prema Uredu državnog odvjetništva, proračunska sredstva smatraju se zadovoljavajućima.³² Ured za korupciju (CCB) Nacionalne kriminalističke policije specijalizirana je jedinica odgovorna za provođenje istraga u predmetima korupcije. Funkcije Ureda za korupciju uključuju i sprečavanje i istragu kaznenih djela prije suđenja pod nadzorom i vodstvom Ureda državnog odvjetništva te procesuiranje prekršaja u predmetima korupcije.³³ Uz to, Služba unutarnje sigurnosti nadležna je u pogledu istrage kaznenih djela prije suđenja i procesuiranja prekršaja u predmetima korupcije. Svako ministarstvo ima po jednog službenika koji koordinira sprečavanje korupcije i osigurava provedbu aktivnosti nacionalne strategije za borbu protiv korupcije u relevantnom sektoru. Koordinator za sprečavanje korupcije podnose izvješća odgovarajućem ministru u slučaju sumnje na korupciju ili rizika od korupcije. Kad postoje dokazi o korupciji, oni to prijavljuju policiji.³⁴ Parlamentarni Uži odbor za borbu protiv korupcije provodi parlamentarni nadzor nad provedbom mjera te raspravlja i procjenjuje potencijalne incidente korupcije u koje su uključeni dužnosnici navedeni u Zakonu o suzbijanju korupcije.³⁵ Odbor za nadzor financiranja političkih stranaka nadgleda financiranje političkih stranaka i nadzire zakonitost pribavljanja i trošenja financija političkih stranaka, izbornih koalicija i neovisnih kandidata koji sudjeluju u izborima.³⁶

Ne postoje sveobuhvatna pravila zaštite zviždača. Izmjene Zakona o borbi protiv korupcije iz 2013. zabranjuju službenicima prikrivanje korupcije i zahtijevaju od agencija da zaštite povjerljivost podataka o dobronamjernim zviždačima. Međutim, one uređuju samo javni, ali ne i privatni sektor.

---

²⁹ Proračun Ureda državnog odvjetnika za 2020. iznosi 15 159 770 eura, što predstavlja povećanje od 763 801 eura u odnosu na 2019.

³⁰ Ministarstvo pravosuđa, Kriminalitet u Estoniji – 2019., Korupcija. <https://www.kriminaalpolitika.ee/kuritegevusestatistika/korruptsioon.html>

³¹ Ministarstvo pravosuđa, Zabilježeni zločini u razdoblju 2003.–2018., Tallinn, 2019.

³² Proračun Ureda državnog odvjetništva za 2020. iznosi 15 159 770 EUR, što predstavlja povećanje od 763 801 EUR u odnosu na 2019. Napomene s objašnjenjem državnog proračuna za 2020. <https://www.riigikogu.ee/download/52fab2ca-9670-4add-8347-4c880a647a63>

³³ U Uredu su 2019. bile zaposlene 33 osobe. Proračun Ureda za korupciju 2019. iznosio je 1 156 132 EUR. Vidjeti i <https://www.politsei.ee/files/Korruptsioon/Trykised/korruptsioonsisu2017engnett.pdf?18996834f6>.

³⁴ Kontakti za sprečavanje korupcije u ministarstvima, Korruptsioon.ee, <https://www.korruptsioon.ee/en/anti-corruption-activity/corruption-prevention-contacts-ministries>.

³⁵ Odbor se sastoji od 5 članova Parlamenta i 2 stalna dužnosnika. Odbor nadgleda poštovanje ograničenja u radu članova Riigikogua (Parlamenta) i pregledava njihova izvješća o imovinskom stanju, podnosi Parlamentu godišnji pregled svojih aktivnosti, provodi parlamentarni nadzor mjera za borbu protiv korupcije, uključujući sastanke s vladinim agencijama, agencijama za provedbu zakona kao što su policija unutarnje sigurnosti, nacionalna kriminalistička policija i državno odvjetništvo radi prikupljanja podataka. Posebni odbor ima pravo pozivati osobe te tražiti informacije i dokumente na uvid. Osim toga, ima pravo davati prijedloge za izmjene zakona. Vidjeti dodatno o nadzornim aktivnostima Užeg odbora za borbu protiv korupcije: <https://www.riigikogu.ee/en/parliament-of-estonia/committees/anti-corruption-select-committee/>.

³⁶ Odbor se sastoji od članova koje su imenovale političke stranke zastupljene u Riigikoguu i predstavnika državnog odvjetnika, glavnog revizora i nacionalnog izbornog povjerenstva. Članovi Odbora neovisni su, a u svojem radu ne zastupaju interese i stavove organizacija koje su ih imenovale.

Lobiranje nije uređeno. Ne postoje zakonska pravila kojima bi se utvrdio okvir i uredilo lobiranje. GRECO je preporučio donošenje pravila o kontaktima između lobista i osoba s najvišim izvršnim funkcijama (PTEF) te javno objavljivanje takvih kontakata.³⁷ Vlada priprema nacrt propisa o lobiranju za javne službenike koji rade u izvršnoj vlasti.

Raspravljalo se o potrebi da upravitelji društava u državnom vlasništvu javno objave svoj gospodarski interes. Kad je riječ o izvješćima o imovinskom stanju, Zakon o borbi protiv korupcije donesen 2013. ojačao je kapacitet Užeg odbora Parlamenta za borbu protiv korupcije.³⁸ Poboľšanja uključuju proširenje količine podataka koje treba prijaviti te nadležnosti i prava Odbora. Na temelju revidiranog Zakona 2014. je uspostavljen je elektronički registar izjava o interesima. One su, za razliku od gospodarskih interesa društava u državnom vlasništvu, već javno dostupne i stoga su i one predmet javnog nadzora, uključujući putem medija. Sustav za izvješćivanje o imovinskom stanju i interesima, koji je na snazi od 2014., omogućuje svakom dužnosniku koji podnosi izvješće da upotrijebi unaprijed ispunjen obrazac i elektronički podnese izvješće. Podneseno izvješće dostupno je javnosti tri godine od datuma podnošenja.³⁹

Uvedene su odredbe kojima se uređuju „rotirajuća vrata”. Zakon o državnoj službi sadržava odredbe prema kojima službenik koji je razriješen dužnosti ne može postati, u roku od jedne godine od dana razrješenja, osoba povezana⁴⁰ s pravnom osobom u privatnom pravu nad kojom je dužnosnik vršio neposredni ili stalni nadzor tijekom prošle godine.

---

³⁷ Peti evaluacijski krug GRECO-a – Evaluacijsko izvješće, preporuka v.: „da se utvrde pravila kojima će se urediti i. kontakti između osoba s najvišim izvršnim funkcijama i lobista/trećih strana koje žele utjecati na javni postupak donošenja odluka i ii. otkrivanje takvih kontakata i predmeta o kojima se raspravljalo”.

³⁸ Zakon o borbi protiv korupcije. <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/521082014007/consolide>. (od 22.9.2014.)

³⁹ Četvrti evaluacijski krug GRECO-a – Izvješće o sukladnosti.

⁴⁰ Povezana osoba u ovom kontekstu znači pravna osoba u kojoj najmanje 1/10 gospodarstva ili prava na stjecanje gospodarstva pripada službenoj osobi ili s njom povezanom osobom; te pravna osoba u kojoj je službenik ili član obitelji član upravnih ili kontrolnih tijela.

III. MEDIJSKI PLURALIZAM

U Estoniji su sloboda izražavanja i pravo na pristup informacijama pravno i formalno zaštićeni Ustavom Republike Estonije.⁴¹ Sekundarno zakonodavstvo izričito osigurava pravo novinara da zaštite svoje izvore te potiče slobodu medija u radijskom i televizijskom sektoru.⁴² Pravo na informacije izričito je priznato Ustavom, Zakonom o javnom informiranju⁴³ i Zakonom o zaštiti osobnih podataka.⁴⁴⁴⁵

Planirana reforma usmjerena je na jačanje neovisnost medijskog regulatora - Tijela za zaštitu potrošača i tehničko regulatorno tijelo (ECPTRA). ECPTRA je vladina organizacija osnovana 2019. spajanjem Uprave za zaštitu potrošača i Tehničkog regulatornog tijela. Tijelo djeluje kao administrativni dio Ministarstva gospodarstva i komunikacija. Izmjenama za prijenos revidirane Direktive o audiovizualnim medijskim uslugama (AVMSD)⁴⁶ uvode se izmjene zadataka, ovlasti i nadležnosti ECPTRA-e. Kako su najavile estonske vlasti, njima će se isto tako definirati status potonjeg kao neovisnog tijela u skladu sa zahtjevima o neovisnosti, sadržanima u AVMSD-u.⁴⁷

Estonsko Vijeće za medije (*Pressinõukogu*) dobrovoljno je samoregulatorno tijelo. Zadatak mu je obrađivati pritužbe javnosti na materijal u tisku, na internetskim portalima s novinarskim sadržajem i na javnim televizijskim postajama. Vijeće za medije ima deset članova, uključujući šest iz medijskog sektora i četiri člana laika iz nemedijskih sektora, uz rotirajućeg predsjednika. To je tijelo osnovalo Estonsko novinsko udruženje.⁴⁸

Trenutačno ne postoje nikakve posebne zakonske odredbe kojima se zahtijeva otkrivanje podataka o vlasništvu. Unatoč tome, općenite informacije povezane s poduzetništvom dostupne su elektroničkim putem, a pristup podacima u Poslovnom registru besplatan je.⁴⁹ Zabrinjavajući je nedostatak informacija o vlasništvu nad medijima⁵⁰. Međutim, trenutačni nacrt zakona kojim se prenosi AVMSD uključuje novu odredbu koja uređuje javno dostupne podatke o strukturi i transparentnosti vlasništva nad medijima, na temelju relevantne odredbe u AVMSD-u⁵¹. Trenutačno, konačno vlasništvo nad medijskim kućama nije dostupno javnosti u svim slučajevima. Zbog te činjenice u Izvješću o praćenju medijskog pluralizma (MPM) za 2020. smatra se da situacija s transparentnošću vlasništva nad medijima u Estoniji predstavlja srednji rizik. Istodobno, pokazatelj pluralizma tržišta predstavlja visoki rizik zbog rastuće horizontalne i vertikalne koncentracije vlasništva nad medijima. To se posebno odnosi na regionalne medije koji imaju jaku tradiciju u zemlji.

⁴¹ Odjeljak 44.–46, <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/521052015001/consolide>.

⁴² Članci 15. i 13. Zakona o medijskim uslugama, vidjeti: www.riigiteataja.ee/en/eli/506112013019/consolide.

⁴³ <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/514112013001/consolide>.

⁴⁴ Zakon o zaštiti osobnih podataka (Isikuandmete kaitse seadus) <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/523012019001/consolide>.

⁴⁵ Estonija je u 2020. bila na 14. mjestu u svijetu prema Svjetskom indeksu slobode medija Reportera bez granica.

⁴⁶ Nacrt zakona o izmjenama Direktive o audiovizualnim medijskim uslugama (Direktiva (EU) 2018/1808 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. studenoga 2018. o izmjeni Direktive 2010/13/EU) prošao je međuinstitucionalno savjetovanje i bit će dostavljen Vladi na odobrenje u kolovozu. O njemu će se u rujnu raspravljati u Parlamentu.

⁴⁷ Članak 30. AVMSD-a.

⁴⁸ Internetske stranice estonskog novinskog udruženje (Eesti Ajalehtede Liit) o estonskom Vijeću za medije (Pressinõukogu), <http://vana.meedialiit.ee/pressinõukogu/index-eng.html>.

⁴⁹ Poslovni registar dostupan je ovdje: <https://www.rik.ee/en/e-business-register>.

⁵⁰ Informacije dobivene u kontekstu posjeta zemlji i postupka savjetovanja za pripremu izvješća.

⁵¹ Članak 5. AVMSD-a.

Misija za utvrđivanje činjenica Europskog centra za tisak i slobodu medija 2018. ukazala je na koncentraciju medija kao razlog za zabrinutost⁵². Kad je riječ o lokalnim medijima, u izvješću MPM za 2020. istaknut je srednji rizik povezan s političkom neovisnošću medija, kao rezultat nedostatka pravila koja uređuju sukob interesa između vlasnika medija te vladajućih stranaka i političara.⁵³

Pravo na informaciju utvrđeno je Ustavom, a Zakon o javnom informiranju uređuje pravo javnosti na pristup informacijama koje posjeduju javna tijela. Međutim, kako su Komisiji ukazali dionici⁵⁴ i kako je istaknuto u izvješću o praćenju medijskog pluralizma, javna uprava u nekim slučajevima uskraćuje pristup javnim informacijama.

Okvir za zaštitu novinara sveobuhvatan je. Temelji se na slobodi izražavanja koja je izričito priznata u estonskom Ustavu i Zakonu o medijskim uslugama. Potonji uključuje odredbu o zaštiti izvora podataka. Zaštitne mjere za zaštitu novinara uključene su i u Zakon o kaznenom postupku.⁵⁵ Međutim, zatvorska kazna u nekim posebnim slučajevima jedna je od predviđenih kazni za klevetu.⁵⁶ Analiza pokazatelja o novinarskoj profesiji, standardima i zaštiti predstavlja mali rizik u izvješću MPM za 2020. Ipak, nedavno je miješanje u rad istraživačkih novinara pobudilo određenu sumnju.⁵⁷ Platforma Vijeća Europe za zaštitu novinarstva i sigurnost novinara 2019. i 2020. nije objavila nikakva relevantna upozorenja u vezi s Estonijom.⁵⁸ Jedno je upozorenje objavljeno 2020. u vezi s navodnim odvrćajućim učincima na slobodu medija; međutim, predmet se ustvari odnosio na primjenu financijskih sankcija izdanih na razini EU-a, što je potvrdila Europska komisija u mišljenju od 19. lipnja 2020.⁵⁹

IV. OSTALA INSTITUCIJSKA PITANJA POVEZANA SA SUSTAVOM PROVJERA I RAVNOTEŽE

Estonija je parlamentarna republika s jednodomnim parlamentom, u kojem Vijeće Vrhovnog suda za ocjenu ustavnosti može provoditi *ex-post* ocjenu ustavnosti, uključujući, pod određenim uvjetima, na temelju ustavne tužbe. Uz pravosudni sustav, Ured državnog

⁵² Zajednička misija EFJ-a i ECPMF-a u baltičkim zemljama iz 2018. https://adobeindd.com/view/publications/c17c50d1-7733-41c3-b0fd-de8de57e8d9a/alnr/publication-web-resources/pdf/FFM_Baltics_cc.pdf.

⁵³ Te su činjenice potvrđene informacijama dobivenim u kontekstu posjeta zemlji.

⁵⁴ Informacije primljene u kontekstu posjeta zemlji.

⁵⁵ Članak 72. Zakona o kaznenom postupku - <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/530102013093/consolide>.

⁵⁶ Dekriminalizacija klevete, https://cmpf.eu.eu/wp-content/uploads/2019/01/decriminalisation-of-defamation_Infographic.pdf.

Postoje samo vrlo konkretni slučajevi klevetanja određene kategorije osoba koji bi mogli rezultirati kaznom zatvora (osobe koje uživaju međunarodni imunitet, članak 247.; predstavnik državne vlasti, članak 275.; sudac/sud, članak 305. Kaznenog zakona).

⁵⁷ „Reporter bez granica iznimno su zabrinuti za budućnost neovisnog novinarstva u Estoniji, gdje su gotovo svi istraživački novinari i urednici u redakciji u posljednjih nekoliko tjedana napustili Postimees, vodeće dnevne novine u zemlji, rekavši da više ne vjeruju njezinoj upravi.” „RSF je već izrazio zabrinutost zbog Linnamäeove kontrole Postimeesa u travnju 2019. kada su njegovi novinari izjavili da su bili pod različitim oblicima pritiska da prate događaje povezane s njegovim drugim dugim popisom poslovnih interesa”, siječanj 2020., <https://rsf.org/en/news/does-crisis-leading-daily-mean-end-investigative-journalism-estonia>.

⁵⁸ Vijeće Europe, Platforma za zaštitu novinarstva i sigurnost novinara.

⁵⁹ Vijeće Europe, Platforma za zaštitu novinarstva i sigurnost novinara, Odgovor vlade Estonije na platformu koja se odnosi na rusku državnu novinsku agenciju Sputnik. Europska komisija donijela je 19. lipnja mišljenje o primjeni financijskih sankcija izrečenih putem Uredbe Vijeća (EU) br. 269/2014 u skladu s kojom je Estonija zakonito provodila financijske sankcije prema novinskoj agenciji Rossiya Segodnya (Sputnik-Estonija). Vidjeti Mišljenje o primjeni financijskih sankcija iz Uredbe Vijeća (EU) br. 269/2014, https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/200619-opinion-financial-sanctions_en.pdf.

odvjetnika (pučkog pravobranitelja) važan je za sustav provjera i ravnoteže. Uključivanje javnosti i dionika podržano je naprednim alatima informacijske i komunikacijske tehnologije.

Razvija se novo okruženje za donošenje zakona i smjernice zakonodavne politike da bi se dodatno poboljšala pristupačnost i uključenost za javnost i dionike. Za izradu pravnih propisa prate se Pravila za dobru zakonodavnu praksu i izradu pravnih propisa.⁶⁰ Proces općenito započinje izradom „zakonodavne namjere”, koja detaljno opisuje pitanje koje se rješava, potencijalnu ciljnu skupinu, analizu trenutačne situacije i mogućnosti politike, kao i potencijalni učinak bilo koje moguće radnje.⁶¹ Ministarstva moraju identificirati dionike koje treba angažirati što prije, najkasnije u fazi izrade zakonodavne namjere ili prijedloga za izradu razvojnog plana. Savjetovanja s dionicima moraju se provesti u najmanje dvije faze: kada se odlučuje o izradi nacrtu zakona (namjera) i kada je zakon izrađen, prije podnošenja Parlamentu. Svi nacrti zakona, zakonodavne namjere, prijedlozi za izradu razvojnog plana ili druga potencijalno značajna pitanja objavljuju se u informacijskom sustavu politika EIS (*Eelnõude infosüsteem*) radi savjetovanja. Dionike se isto tako redovito izravno uključuje slanjem zahtjeva za doprinos. Ministarstvo pravosuđa radi na projektu stvaranja novog okruženja za donošenje zakona koje bi korisnicima bilo pristupačnije, s inovativnim načinima za bolju i sveobuhvatniju izradu zakona. U Parlamentu se raspravlja o nacrtu Smjernica za razvoj zakonodavne politike do 2030., s ciljem obnavljanja standarda dobre zakonodavne politike, a te će smjernice služiti i za donošenje politika, među ostalim za uključivanje dionika u taj postupak.

Ocjenu ustavnosti provodi Vijeće Vrhovnog suda za ocjenu ustavnosti. Vrhovni sud je i najviši trećestupanjski sud i sud za ocjenu ustavnosti. Vijeće za ocjenu ustavnosti ocjenjuje ustavnost zakona i drugog zakonodavstva opće primjene u skladu sa Zakonom o sudskom postupku za ocjenu ustavnosti.⁶² Različite vrste postupaka za ocjenu ustavnosti mogu pokrenuti sud, predsjednik Republike, državni odvjetnik, vijeće lokalne uprave ili Parlament. Predsjednik može podnijeti peticiju za proglašenje zakona koji je Parlament donio bez ikakvih izmjena na drugom ročištu, nakon prvobitnog odbijanja predsjednika da proglasi navedeni zakon protivnim Ustavu (*ex-ante* ocjena ustavnosti). Državni odvjetnik (pučki pravobranitelj) isto je tako važan za sustav ocjene ustavnosti zakona, posebno s pravom na pokretanje *ex-post* apstraktne ocjene ustavnosti.⁶³ U skladu sa sudskom praksom Vrhovnog suda, Sud u određenim iznimnim situacijama dopušta podnositelju zahtjeva da podnosi pojedinačne pritužbe izravno Vrhovnom sudu prije iscrpljenja pravnih sredstava pred nižim sudovima, naime u situacijama kada ne postoji djelotvoran pravni lijek za zaštitu temeljnih prava podnositelja zahtjeva.⁶⁴

Izmjenama je proširen mandat Ureda državnog odvjetnika (pučkog pravobranitelja). Državni odvjetnik neakreditirani je pridruženi član Europske mreže nacionalnih institucija za ljudska prava. U siječnju 2019. na snagu je stupio novi zakon⁶⁵ o toj instituciji, koji joj je proširio mandat kako bi joj omogućio da djeluje kao nacionalna institucija za ljudska prava u Estoniji. Državni odvjetnik ima širok i snažan mandat, uključujući djelovanje kao Nacionalni preventivni mehanizam u okviru UN-ove Konvencije protiv mučenja i Nacionalni nadzorni mehanizam u okviru UN-ove Konvencije o pravima osoba s invaliditetom. On obnaša i

⁶⁰ <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/508012015003/consolide>.

⁶¹ Pristup svim tim dokumentima besplatno je dostupan javnosti putem nacrtu zakonodavstva i informacijskog sustava politike (*Eelnõude infosüsteem* ili EIS, dostupno na <http://eelnoud.valitsus.ee/main#ANx6shIc>).

⁶² Za cijeli članak vidjeti <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/512122019006/consolide>.

⁶³ Članak 6. Zakona o sudskom postupku za ocjenu ustavnosti.

⁶⁴ Presuda Vrhovnog suda *en banc*, 3-1-3-10-02, 17. ožujka 2003.

⁶⁵ Vidjeti izmjene Zakona o državnom odvjetniku iz siječnja 2019.

funkcije pučkog pravobranitelja za djecu. Državni odvjetnik nedavno je podnio zahtjev za akreditaciju Globalnom savezu nacionalnih institucija za ljudska prava i podvrgnut je postupku akreditacije.⁶⁶

Zbog pandemije bolesti COVID-19 Estonija je proglasila kriznu situaciju. Estonska je vlada 12. ožujka 2020. proglasila kriznu situaciju i imenovala premijera za upravitelja kriznim situacijama. On je 20. ožujka 2020. obavijestio Vijeće Europe u skladu s klauzulom o odstupanju u članku 15. Europske konvencije o ljudskim pravima (Konvencija) da neke mjere donesene za zaštitu „javnog zdravlja” mogu uključivati odstupanje od određenih obveza Estonije u okviru Konvencije. Zakonodavne naredbe premijera (kao upravitelja kriznim situacijama) bile su otvorene za sudsko preispitivanje pred Upravnim sudom (ali nisu podložne parlamentarnoj ni predsjedničkoj kontroli). Krizna situacija prekinuta je 18. svibnja 2020. (odstupanje prema članku 15. Konvencije ukinuto je istog dana).

Izrađuje se novi Plan razvoja civilnog društva 2021.–2030. Na temelju estonskog koncepta razvoja civilnog društva, Vlada promiče civilno društvo putem Plana razvoja civilnog društva 2015.–2020.⁶⁷ Ministarstvo unutarnjih poslova od 2018. vodi postupak izrade novog Plana razvoja civilnog društva 2021.–2030., u suradnji i uz aktivni angažman dionika, uključujući krovne organizacije koje predstavljaju organizacije civilnog društva u Estoniji. Taj postupak obuhvaća sastanke radnih skupina i savjetovanja s dionicima u različitim okruzima Estonije.⁶⁸ Prostor za djelovanje civilnog društva u Estoniji smatra se otvorenim.⁶⁹

---

⁶⁶ Akreditacija za status razine A u okviru Pariških načela UN-a koja je bila zakazana za ožujak 2020. odgođena je zbog pandemije bolesti COVID-19. Vidjeti i ENNHRI, Vladavina prava u Europskoj uniji, Izvješća nacionalnih institucija za ljudska prava, str. 73.

⁶⁷ https://www.siseministeerium.ee/sites/default/files/elfinder/article_files/estonian_cs_dev_plan_2015-2020_extract.pdf.

⁶⁸ Informacije koje je dostavila Estonija za Izvješće o vladavini prava za 2020.

⁶⁹ Vidjeti ocjenu koju je dao CIVICUS; ocjene na ljestvici od pet kategorija: otvoreno, suženo, zapriječeno, potisnuto i zatvoreno.

Prilog: Popis izvora prema abecednom redoslijedu*

* *Popis doprinosa primljenih u kontekstu savjetovanja za Izvješće o vladavini prava za 2020. može se pronaći na (internetskim stranicama Komisije).*

Centar za evidencije i informacijske sustave, internetske stranice e-poslovnog registra.
<https://www.rik.ee/en/e-business-register>.

Centar za evidencije i informacijske sustave, internetske stranice e-spisa.
<https://www.rik.ee/en/international/e-file>.

Centar za medijski pluralizam i slobodu medija (2020.), Izvješće o praćenju medijskog pluralizma za 2020. <https://cmpf.eui.eu/media-pluralism-monitor/mpm-2020>.

CIVICUS, *Monitor tracking civic space: Estonia* (Monitor za praćenje građanskog prostora: Estonija).
<https://monitor.civicus.org/country/estonia/>.

Direktiva (EU) 2019/1937 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2019. o zaštiti osoba koje prijavljuju povrede prava Unije, L 305 / 17.

Direktiva 2010/13/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 10. ožujka 2010. o koordinaciji određenih odredaba utvrđenih zakonima i drugim propisima u državama članicama o pružanju audiovizualnih medijskih usluga (Direktiva o audiovizualnim medijskim uslugama) L 95/1.

Estonska Vlada (2013.), Strategija za borbu protiv korupcije za razdoblje 2013.–2020.
https://www.korruptsioon.ee/sites/www.korruptsioon.ee/files/elfinder/dokumendid/korruptsioonivas_tane_strategia_2013-2020_1.pdf.

Estonska Vlada (2020.), Plan provedbe Strategije za borbu protiv korupcije za razdoblje 2013.–2020. za razdoblje 2017.–2020.
https://www.korruptsioon.ee/sites/www.korruptsioon.ee/files/elfinder/dokumendid/lisa_2_rakendus_plaan_2018-2020.pdf.

Estonska Vlada, Informacijski sustav u području politike. <http://eelnoud.valitsus.ee/main#ANx6shIc>.

Estonski plan razvoja civilnog društva 2015.–2020.,
https://www.siseministeerium.ee/sites/default/files/elfinder/article_files/estonian_cs_dev_plan_2015-2020_extract.pdf

Europska komisija (2019., 2020.), *Pregled stanja u području pravosuđa u EU-u*.

Europska mreža nacionalnih institucija za ljudska prava – ENNHRI (2020.), *Vladavina prava u Europskoj uniji: izvješća nacionalnih institucija za ljudska prava*.

Glavna uprava za komunikaciju (2020.), Flash Eurobarometer 482: stavovi poduzeća o korupciji u EU-u.

Glavna uprava za komunikaciju (2020.), Posebna anketa Eurobarometra br. 502: korupcija.

GRECO (2013.), Četvrti evaluacijski krug – Evaluacijsko izvješće u pogledu sprečavanja korupcije zastupnika u parlamentu, sudaca i državnih odvjetnika za Estoniju.

GRECO (2015.), Četvrti evaluacijski krug – Izvješće o sukladnosti u pogledu sprečavanja korupcije zastupnika u parlamentu, sudaca i državnih odvjetnika za Estoniju.

GRECO (2017.), Četvrti evaluacijski krug – Drugo izvješće o sukladnosti u pogledu sprečavanja korupcije zastupnika u parlamentu, sudaca i državnih odvjetnika za Estoniju.

GRECO (2018.), Peti evaluacijski krug – Evaluacijsko izvješće o Estoniji o sprečavanju korupcije i promicanju integriteta u središnjoj državi (najviše izvršne funkcije) i agencijama za provedbu zakona.

Ministarstvo pravosuđa (2019.), Kriminalitet u Estoniji – 2019.
<https://www.kriminaalpoliitika.ee/kuritegevuse-statistika/korruptsioon.html>.

Ministarstvo pravosuđa (2019.), Zabilježeni zločini u razdoblju 2003.–2018. https://www.kriminaalpoliitika.ee/sites/krimipoliitika/files/elfinder/dokumendid/registreeritud_kuriteod_2003-2018.xlsx.

Ministarstvo pravosuđa (2020.), Estonska e-izobrazba u pogledu borbe protiv korupcije i sukoba interesa – internetske stranice YouTubea. <https://www.youtube.com/playlist?list=PL5JI001vz8bOi09N3PabBK2ogjrf0k03V>.

Pravila za dobru zakonodavnu praksu i izradu pravnih propisa. <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/508012015003/consolide>.

Preporuka Vijeća o Nacionalnom programu reformi Estonije za 2020. i davanje mišljenja Vijeća o Programu konvergencije Estonije za 2020. ST 8177/20 - COM(2020) 506 final.

Reporteri bez granica (2020.), Does crisis at leading daily mean end to investigative journalism in Estonia? (Označava li kriza u vodećem dnevnom listu kraj istraživačkog novinarstva u Estoniji?) <https://rsf.org/en/news/does-crisis-leading-daily-mean-end-investigative-journalism-estonia>.

Uži odbor za borbu protiv korupcije, internetske stranice. <https://www.riigikogu.ee/en/parliament-of-estonia/committees/anti-corruption-select-committee/>.

Vijeće Europe, Platforma za zaštitu novinarstva i sigurnost novinara (2020.), Odgovor vlade Estonije na platformu koja se odnosi na rusku državnu novinsku agenciju Sputnik. <https://rm.coe.int/estonia-reply-en-sputnik-24january2020/168099922f>

Vijeće Europe, Platforma za zaštitu novinarstva i sigurnost novinara. <https://www.coe.int/en/web/media-freedom/the-platform>

Vijeće za pravosuđe (2020.), Preporuke Vijeća za upravljanje sudovima za organiziranje pravosuđa u kriznim situacijama. <https://www.kohus.ee/sites/www.kohus.ee/files/elfinder/KHN%20recommendations.docx.pdf>

Virtualni posjet Estoniji u kontekstu Izvješća o vladavini prava za 2020.

Vlada Estonije (2020.), informacije dostavljene za Izvješće o vladavini prava za 2020.

Vrhovni sud Estonije, presuda od 17. ožujka 2003., 3-1-3-10-02. <https://www.riigikohus.ee/en/constitutional-judgment-3-1-3-10-02>

Prilog II.: Posjet Estoniji

Službe Komisije održale su virtualne sastanke u lipnju i srpnju 2020. sa sljedećim dionicima:

- Tijelo za zaštitu potrošača i tehničko regulatorno tijelo,
- Vijeće za upravljanje sudovima,
- Estonsko udruženje novinara,
- Financijsko-obavještajna jedinica,
- Ministarstvo pravosuđa,
- Nacionalna kriminalistička policija,
- Parlamentarni odbor za borbu protiv korupcije,
- Vijeće za medije,
- Ured državnog odvjetnika,
- Vrhovni sud,
- Transparency International Estonija.

* Komisija je ujedno održala niz horizontalnih sastanaka sa sljedećim organizacijama:

- Amnesty International,
- Civil Liberties Union for Europe,
- mreža „Civilno društvo Europe”,
- Konferencija europskih crkava,
- EuroCommerce,
- Europski centar za neprofitno pravo,
- Europski centar za slobodu tiska i medija,
- Europski građanski forum,
- Free Press Unlimited,
- Front Line Defenders,
- ILGA-Europe,
- Međunarodna komisija pravnika,
- Međunarodna federacija za ljudska prava,
- Međunarodni institut za medije,
- Platforma za cjeloživotno učenje,
- Pravna inicijativa Otvorenog društva/Institut za europsku politiku otvorenog društva,
- Reporteri bez granica,
- Transparency International EU.